Міністерство охорони здоров’я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра оториноларингології з офтальмологією

СИЛАБУС

ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ДИТЯЧОГО ВІКУ

обов’язкова навчальна дисципліна

рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров’я»
спеціальність	228 «Педіатрія»
кваліфікація освітня	магістр педіатрії
кваліфікація професійна	лікар
освітньо-професійна програма	«Педіатрія»
форма навчання	денна
курс та семестр вивчення навчальної дисципліни	4 курс VIII семестр

Полтава – 2024

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ «ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ДИТЯЧОГО ВІКУ»

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Безшапочний Сергій Борисович., д.мед.н., проф. Зачепило Світлана Вікторівна, к.мед.н., доц. Соннік Наталія Богданівна, к.мед.н., доц. Подовжній Олександр Григорович, к.мед.н., доц.
Профайл викладача (викладачів)	Сторінка сайту кафедри з інформацією про викладачів https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	0532 564494
E-mail:	lor@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – **3,0/90** год., із

них: Лекції – **6** год

Практичні заняття – **34** год

Самостійна робота – **50** год

Вид контролю: підсумковий модульний контроль **(ПМК)**

Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які науково-педагогічні працівники пред'являють до здобувачів вищої освіти при вивченні клінічної дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку», ґрунтується на засадах академічної доброчесності та побудована з урахуванням норм законодавства України, Статуту, положень ПДМУ та інших нормативних документів.

Реалізаця освітнього процесу за дисципліною «Отоларингологія з особливостями дитячого віку» в особливих умовах (воєнний стан, карантин та ін.) відбувається за допомогою технологій дистанційного навчання, зокрема лекції та практичні заняття – з використанням платформ Zoom, Google Classroom, Google meet та ін.

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством.

Навчальна дисципліна базується на свідомому та сумлінному виконанні здобувачами вищої освіти своїх обов'язків, дотримання прийнятих у суспільстві загальних правил та норм поведінки.

Нормативні документи, що регламентують організацію навчального процесу на кафедрі та в університеті можна знайти за посиланням (https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями з дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку», дотримуючись принципів академічної доброчесності, які викладені в Кодексі академічної доброчесності Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/WwK8jif9Fb1SzyjXCStiqjWVmat8x3J9QFHekKWx.pdf)

Здобувачі вищої освіти університету обов'язково повинні дотримуватись «Правил внутрішнього розпорядку для студентів ПДМУ» https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/OaN2nwysLPFAUDRvuDPvFSpzM1j9E9CwQQkgr93b.pdf.

Обов'язковим є систематичне відвідування усіх видів навчальних занять (окрім випадків з поважних причин), які проводяться за розкладом згідно з графіком навчального процесу у відповідності до робочих навчальних планів та робочої

програми дисципліни. Здобувачі вищої освіти мають приходити на заняття своєчасно, відповідно до розкладу, запізнення на заняття не допускаються.

Мовою освітнього процесу є державна мова, а для здобувачів освіти міжнародного факультету додатково англійська, за їх вибором (визначається згідно угоди про навчання).

Під час навчально-виховного процесу на кафедрі здобувачі вищої освіти мають бути присутніми у змінному медичному одязі (халат та шапочка) та у змінному взутті, предмети одягу повинні бути чистими та випрасуваними.

Упродовж практичних та лекційних занять з дисципліни здобувачам вищої освіти заборонено виходити з аудиторії без дозволу викладача, користуватися підручниками, посібниками, конспектами, мобільними телефонами чи іншими електронними засобами, що здатні транслювати матеріали, засобами зв'язку та отримання інформації без дозволу викладача; займатись сторонньою діяльністю, відволікати інших студентів та заважати викладачу; вчиняти аморальні дії, які принижують людську гідність, вживати ненормативну лексику; вчиняти протиправні дії; здійснювати будь-які дії, що можуть створити умови, небезпечні для здоров'я та/або життя оточуючих.

Відпрацювання незадовільних оцінок на кафедрі оториноларингології з офтальмологією проводиться виключно у випадку, коли здобувач освіти має середній бал поточної успішності модуля з дисципліни менше 3,0 до досягненням ним мінімального балу для допуску до ПМК. Отримання позитивних оцінок за темами змістових модульних контролів та захисту історії хвороби є обов'язковою умовою для допуску до ПМК.

З метою дотримання правил академічної доброчесності під час навчання на кафедрі оториноларингології з офтальмологією **здобувачі освіти мають**:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилатися на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної та наукової діяльності;
- дотримуватися норм законодавства про авторське право;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Під час перебування на кафедрі здобувачі освіти повинні дотримуватися вимог:

- дотримуватися ділового стилю одягу;
- підтримувати порядок в навчальних кімнатах;
- дбайливо відноситися до майна (меблів, обладнання), що находяться у навчальних приміщеннях кафедри;
- не виносити без дозволу викладача речі та обладнання з навчальних кімнат та приміщень кафедри
- поводити себе гідно, тактовно, зберігати витримку і самоконтроль.

При організації освітнього процесу на кафедрі оториноларингології з офтальмологією викладачі і здобувачі освіти діють відповідно до наступних нормативних документів:

Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf

Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті; https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf

- Положення про організацію самостійної роботи студентів в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/wRYAl5n5X9cgYzgLLwxjtYa8Y3OQ9wK6iAEtkjca.pdf

Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department npr/docs_links/Tw1ZR7sjAmDI8i0uE6kRX5q2F80J6AiwtZ2dvVlQ.pdf

Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Полтавського державного медичного університету. https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/fKBks6cPo5jzq0brID6eI7LKTEAcqmrdjrewYFvL.pdf

Якщо Ви не згодні з результатами підсумкового контролю, ознайомтесь з «Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти» https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/8Egpml8X2hOVGl4OURn5Agzgjwbb6RhYwFXPhHuB.pdf

Опис навчальної дисципліни

«Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» – це розділ клінічної медицини, що вивчає анатомію, фізіологію та патологію вуха, носа, приносових порожнин, глотки, гортані та суміжних з ними органів, а також анатомо-фізіологічні особливості ЛОР-органів у дітей різних вікових періодів життя та специфіку перебігу оториноларингологічних нозологій в зазначених вікових категорій осіб. Поруч із цим, оториноларингологія розглядає методи діагностики, лікування та профілактики захворювань ЛОР-органів у осіб різних вікових груп. Об'єднання оториноларингологічної патології та виділення її в самостійну дисципліну почалося в середині XIX сторіччя, і обумовлене анатомо-топографічною єдністю ЛОР-органів, їхнім фізіологічним та функціональним зв'язком. Розробка ендоскопічних методів дослідження ЛОР-органів сприяла формуванню та стрімкому розвитку оториноларингології як самостійної медичної спеціальності. Необхідність і важливість викладання оториноларингології обумовлені широкою поширеністю захворювань ЛОР-органів та їх ускладнень. В теперішній час оториноларингологія є галуззю охорони здоров'я, компетентність в якій обов'язковою для випускника вищого медичного навчального закладу. Впровадження в практику сучасних методів діагностики забезпечує не тільки ефективне лікування і профілактику отриноларингологічних нозологій, а й запобігає розвитку тяжких хронічних захворювань з боку інших органів і систем макроорганізму. Під час вивчення оториноларингології здобувачі вищої освіти здобувають теоретичні знання щодо основних питань етіології, патогенезу, діагностики, лікування та профілактики захворювань ЛОР-органів і набувають необхідний обсяг практичних навичок, діагностичних та лікувальних маніпуляцій, оволодіння якими спрямоване на покращення якості життя та збереження здоров'я у осіб різних вікових груп.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» є анатомія, фізіологія ЛОР-органів, етіологічні чинники та патогенетичні механізми захворювань ЛОР-органів, клінічний перебіг, методи діагностики, лікування та профілактики оториноларингологічної патології, допомога при виникненні невідкладних станів в оториноларингології, організація отриноларингологічної допомоги в Україні.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити. Вивчення дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» базується на знаннях, отриманих здобувачами вищої освіти з дисциплін: патоморфології з особливостями дитячого віку,

соціальної медицини, громадського здоровя, гігієни та екології з гігієною дитячого та підліткового віку, фармакології, медичних маніпуляцій, патофізіології з особливостями дитячого віку, пропедевтики педіатрії, загальної хірургії, пропедевтики внутрішньої медицини.

Постреквізити. Вивчення дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» закладає основи для подальшого вивчення здобувачами вищої освіти таких дисциплін як дерматологія, венерологія з особливостями дитячого віку, фтизіатрія з особливостями дитячого віку, психіатрія, наркологія з особливостями дитячого віку, акушерство і гінекологія з гінекологією дитячого віку, педіатрія, в т. ч. медична генетика, хірургія, внутрішня медицина, в т. ч. ендокринологія з особливостями дитячого віку.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» є здобуття знань з анатомії та фізіології ЛОР-органів, етіологічних чинників та патогенетичних механізмів захворювань ЛОР-органів, клінічних ознак, методів діагностики, лікування та профілактики оториноларингологічної патології у дітей різних вікових періодів життя, опанування здобувачами вищої освіти необхідних умінь і навичок, які відповідають кінцевим цілям вивчення навчальної дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» є:

- аналізувати анамнестичні та клінічні данні пацієнта;
- інтерпретувати результати лабораторних, інструментальних та додаткових методів досліджень;
- встановити попередній, клінічний, остаточний діагноз;
- визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями ЛОР-органів та їх ускладненнями;
- виконувати необхідні медичні маніпуляції;
- надавати допомогу при невідкладних станах в оториноларингології.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна

Згідно з вимогами ОПП «Педіатрія» дисципліна «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ***компетентностей:***

Інтегральна компетентність:

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності галузі охорони здоров'я за спеціальністю 228 «Педіатрія» в умовах неповної або обмеженої інформації з урахуванням можливостей інноваційної медицини в мультидисциплінарному контексті соціальної та етичної відповідальності.

Загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
7. Здатність працювати в команді.
8. Навички міжособистісної взаємодії.
9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
10. Здатність спілкуватись іноземною мовою. Здатність використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому усному й писемному мовленні.
11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов’язків.
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні *(фахові, предметні)* ***компетентності:***

1. Навички опитування та клінічного обстеження дітей різних вікових груп.
2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних, інструментальних досліджень та оцінки їх результатів з урахуванням вікових нормативних показників.

3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
4. Здатність до визначення необхідного режиму навчання, праці, відпочинку здорових дітей та при лікуванні захворювань.
5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань.
6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.
7. Здатність до діагностування невідкладних станів в дорослій та дитячій популяції.
8. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги дорослим та дітям.
9. Навички надання екстреної медичної допомоги.
10. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.
11. Навички виконання медичних маніпуляцій.
12. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.
13. Здатність до проведення експертизи працездатності.
14. Здатність до ведення медичної документації.
15. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
16. Здатність створювати й впроваджувати науково-дослідні проекти в системі охорони здоров'я.
17. Наслідування принципів дотримання фахової та академічної доброчесності з усвідомленням відповідальності за достовірність представлених наукових результатів.

Програмні результати навчання, формуванню яких сприяє вивчення клінічної дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку».

1. Володіти фундаментальними знаннями з базових та клінічних біомедичних наук у сфері професійної діяльності. Вміти здійснювати фахову діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань для здійснення безперервного професійного розвитку.

2. Вміти отримувати й використовувати спеціалізовані концептуальні знання для майбутніх наукових здобутків у сфері охорони здоров'я, при проведенні досліджень, критичному осмисленні проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

3. Знати будову, особливості функціонування окремих органів і систем у дорослих та дітей різного віку в цілому в нормі, при розвитку патологічних процесів, захворювань; вміти використовувати набуті знання в подальшому навчанні та у практичній діяльності лікаря.
4. Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез життя і захворювання, спадковий анамнез в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу або вдома у хворого, в тому числі з урахуванням вікових особливостей хворого.
5. Призначати й аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні). Оцінювати інформацію з метою проведення диференційної діагностики захворювань, використовуючи знання про дитину, її органи й системи, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень відповідно віку.
6 Виділяти та фіксувати провідний клінічний симптом або синдром; встановлювати найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання з подальшим визначенням характеру (консервативне, оперативне) та принципів лікування хворих при захворюваннях.
7. Визначати необхідний режим навчання, праці та відпочинку, а також харчування у здорового контингенту населення і при лікуванні хворих на захворювання в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах.
8. Визначати тактику та вміти надавати екстрену медичну допомогу на підставі провідного клінічного синдрому (тяжкості стану) та діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу за допомогою стандартних схем.
9. Виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувальної установи, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта, використовуючи знання про будову його органів та систем, анатомо-фізіологічні та вікові особливості, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.
10. Знаходити необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерел, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію в професійній діяльності. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

11. Визначати наявність та ступінь обмежень життєдіяльності, виду, ступеню та тривалості непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг.
12. Готувати річний звіт про особисту виробничу діяльність, використовуючи офіційні облікові документи, за узагальненою формою в електронній та паперовій формах; вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення (історію розвитку дитини, контрольну карту диспансерного спостереження, карту амбулаторного/стаціонарного хворого, історію хвороби, індивідуальну карту ведення вагітної, обмінну карту, історію пологів, санаторно-курортну карту, листок непрацездатності, документацію для МСЕК тощо), використовуючи стандартну технологію, на підставі нормативних док ументів.
13. Проводити скринінг щодо виявлення найважливіших неінфекційних захворювань; оцінювати в динаміці та при співставленні з середньо статичними даними показники захворюваності, в тому числі хронічними неінфекційними захворюваннями, інвалідності, смертності, інтегральні показники здоров'я.
14. Зрозуміло представляти власні знання, висновки та аргументи з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.
15. Досліджувати обсяги та результативність діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я в динаміці та при співставленні їх з середньо статичними і кращими в сфері діяльності. Проводити відбір та використовувати уніфіковані клінічні протоколи щодо надання медичної допомоги, що розроблені на засадах доказової медицини. Приймати участь у розробці локальних протоколів надання медичної допомоги.
16. Організовувати роботу медичного персоналу в команді, підрозділі, закладі. Взаємодіяти з колегами у своєму закладі та в інших закладах охорони здоров'я, підлеглими та керівниками; організовувати взаємодію з організаціями та установами поза сектором охорони здоров'я; формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів.
17. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю. Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.
18. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

19. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклуються) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» здобувачі вищої освіти повинні

Знати:

- топографічну і клінічну анатомію верхніх дихальних шляхів і вуха у віковому аспекті;
- фізіологію ЛОР-органів різних вікових груп; взаємний зв'язок функціональних систем організму і рівні їх регуляції;
- клінічні і функціональні методи дослідження в оториноларингології;
- етіологічні чинники та основні патогенетичні механізми патологічних процесів верхніх дихальних шляхів і вуха;
- клінічну картину, методи діагностики і лікування основних захворювань носа і приносових пазух, зовнішнього, середнього і внутрішнього вуха, глотки, гортані, їх профілактику у віковому аспекті;
- принципи надання невідкладної допомоги при ургентній ЛОР-патології у дорослих і дітей;
- принципи підготовки хворих до операції і особливості ведення дорослих та дітей післяопераційному періоді;
- засоби і методи знеболювання при оториноларингологічних операціях в різних вікових групах;
- особливості дієтотерапії при ЛОР-захворюваннях;
- обладнання операційних, хірургічний інструментарій, який використовується при різних операціях на ЛОР-органах;
- основи експертизи тимчасової і постійної непрацездатності;
- правові питання діяльності лікаря-отоларинголога;
- питання організації ЛОР-допомоги в екстремальних умовах (епідемії, землетруси, потопи);
- вимоги етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності;
- принципи санітарно-просвітницької роботи.

Вміти:

- збирати та оцінювати дані анамнезу з урахуванням вікових особливостей хворого;

- проводити ендоскопічне обстеження оториноларингологічного хворого (передня і задня риноскопія, орофарингоскопія, непряма ларингоскопія, отоскопія) та оцінювати стан обстежуваного;
- складати план обстеження хворого відповідно до віку хворого;
- інтерпретувати дані додаткових (лабораторних, інструментальних) методів досліджень відповідно до вікових норм;
- проводити диференціальну діагностику найбільш поширених захворювань верхніх дихальних шляхів та вуха у дорослих та дітей;
- встановити попередній та клінічний діагноз;
- визначати тактику ведення хворого із оториноларингологічною патологією з урахуванням вікових особливостей;
- виконувати діагностично-лікувальні маніпуляції;
- надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах;
- розробляти профілактичні заходи щодо захворювань верхніх дихальних шляхів і вуха для дорослих та дітей різних вікових груп;
- вести медичну документацію;
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ ОСНОВНИХ ПИТАНЬ, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЇ.

Модуль 1. Оториноларингологія з особливостями дитячого віку.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	**Анатомія та фізіологія носа та приносових пазух у дітей та дорослих. Захворювання носа та приносових пазух. Риногенні внутрішньочерепні та орбітальні ускладнення.** Клінічна анатомія та фізіологія носа та приносових пазух. Травми носа та приносових пазух. Носова кровотеча. Гострий та хронічні риніти. Гострі та хронічні синуїти. Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при гострих та хронічних синуїтах. Шляхи та етапи поширення інфекції з носа та приносових порожнин в орбіту і порожнину черепа, основні клінічні прояви.	2

2	**Будова та функції лімфаденоїдного глоткового кільця. Захворювання глотки. Анатомія та фізіологія гортані. Захворювання гортані.** Особливості будови мигдаликів лімфаденоїдного глоткового кільця та їх функція. Визначення та класифікація тонзиліту. Диференційна діагностика гострих тонзилітів. Ускладнення ангін. Хронічний тонзиліт. Будова та функції гортані. Класифікація, основні принципи діагностики та лікування різних форм хронічних ларингітів. Визначення, причини та класифікація стенозів гортані, принципи надання невідкладної допомоги у дорослих і дітей.	2
3	**Захворювання зовнішнього та середнього вуха. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення.** Етіологічні чинники та особливості лікування запалення зовнішнього вуха. Етіологія, патогенез, клінічні стадії гострого гнійного середнього отиту та особливості перебігу у немовлят. Ускладнення гострого гнійного середнього отиту. Клінічні форми хронічного гнійного середнього отиту. Санаційні та слуховідновлювальні операції на вусі. Шляхи та етапи поширення інфекції з вуха в порожнину черепа, основні клінічні прояви.	2
	Разом	**6**

Семінарські заняття програмою не передбачені.

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	2	3
	Модуль1. Оториноларингологія з особливостями дитячого віку	
Змістовий модуль 1. Пропедевтика оториноларингології з особливостями дитячого віку.		
1.	**Ендоскопічні методи дослідження ЛОР-органів.**	2

	Клінічна анатомія, фізіологія та методи дослідження носа та приносових пазух у дітей та дорослих. - Організація робочого місця ЛОР – лікаря; розташування хворого, лікаря, джерела світла. - Будова лобного рефлектора та налобного овітлювача, правила користування ними. - Зовнішній огляд ЛОР – органів, послідовність та техніка проведення ендоскопічних досліджень ЛОР – органів. - Клінічна анатомія порожнини носа. - Особливості будови слизової оболонки дихальної та нюхової зон носової порожнини. - Нюховий аналізатор, провідникові шляхи. - Клінічна анатомія приносових пазух, їх топографія, вікові особливості. - Вікові аспекти формування приносових пазух у дітей. - Функції носа та приносових порожнин. - Методи дослідження порожнини носа та приносових пазух.	
2.	**Клінічна анатомія, фізіологія та методи дослідження глотки, гортані у дітей та дорослих.** - Топографія глотки, гортані. Вікові та статеві особливості. - Клінічна анатомія глотки. - Будова та функції лімфаденоїдного глоткового кільця, анатомо-фізіологічні особливості у дітей. - Фізіологія та методи дослідження глотки. - Клінічна анатомія гортані. Функціональна характеристика м’язів гортані. - Фізіологія гортані. - Зовнішній огляд, пальпація, непряма та пряма ларингоскопія, ендовідеоскопічний огляд гортані. - Особливості дослідження гортані в різні вікові періоди життя дитини. - Інтерпретація ларингоскопічної картини. - Додаткові методи дослідження гортані.	2
3.	**Клінічна анатомія, фізіологія слухового та**	2

	вестибулярного аналізаторів у дітей та дорослих. - Анатомо-топографічні особливості зовнішнього слухового проходу. - Анатомічні структури середнього вуха, анатомо-фізіологічні особливості у дітей. - Анатомічна будова барабанної порожнини, анатомо-фізіологічні особливості у дітей. - Будова і функції барабанної перетинки, особливості в дитячому віці. - Анатомо-фізіологічні особливості слухової труби у віковому аспекті. - Типи будови соскоподібного відростка, варіанти пневматизації та їхнє значення для розвитку патологічних процесів. - Будова структур внутрішнього вуха.	
4.	**Методи дослідження слухового та вестибулярного аналізаторів у дітей та дорослих.** - Механізм звукопроведення та звукосприйняття. - Інтерпретація отоскопічної картини, вікові особливості. - Дослідження гостроти слуху шепітною та розмовними мовами. - Камертональні проби (проби Рінне, Швабаха, Вебера), мета проведення, техніка виконання та інтерпретація результатів. - Аудіометрія, види, характеристика основних типів аудіометричних кривих. - Об’єктивна аудіометрія. Імпедансометрія, тимпанометрія. - Скринінг слуху у новонароджених. - Закони Евальда; «залізні правила» В.Г.Воячека. - Методи дослідження півколових каналів. Види і характеристика ністагму. - Методи дослідження отолітового апарату. Оцінювання результатів.	2
Змістовий модуль 2. Клінічна оториноларингологія з особливостями дитячого віку.		
5.	**Захворювання носа. Викривлення перегородки носа,**	2

	фурункул носа, гострі та хронічні риніти. - Причини викривлення носової переділки. Методи хірургічної корекції, особливості в дитячому віці. - Фурункул носа: клініка, діагностика, лікування, профілактика ускладнень. - Гострий риніт: етіологічні чинники, стадії клінічного перебігу, особливості діагностики і лікування в дитячому віці. - Особливості догляду за порожниною носа у немовлят при гострому нежиті. - Хронічний риніт: класифікація, клінічна картина, диференційна діагностика, лікування. - Озена: етіологія, клінічна картина, діагностика, принципи лікування. - Вазомоторний риніт. Класифікація. - Алергічний риніт: клінічна картина, діагностика, особливості лікування в дитячому віці. - Принципи консервативного та хірургічного лікування вазомоторних ринітів.	
6.	**Гострі та хронічні захворювання приносових пазух. Риногенні орбітальні і внутрішньочерепні ускладнення.** - Етіологія, патогенез, клінічні прояви та діагностика гострих синуїтів. - Особливості перебігу одонтогенного гайморииту. - Пункція верхньощелепної пазухи: показання, техніка виконання, особливості ускладнень у дітей. - Класифікація, клінічні симптоми, діагностика, диференційна діагностика хронічного запалення верхньощелепної, лобної, решітчастої та основної пазух. - Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при гострих та хронічних синуїтах. - Шляхи проникнення інфекції із приносових пазух у порожнину черепа та орбіту. - Клінічні симптоми, діагностика, принципи лікування риногенних орбітальних і внутрішньочерепних ускладнень, особливості в дитячому віці.	2

7.	**Гострі захворювання глотки у дітей та дорослих. Первинні і вторинні ангіни. Ускладнення ангін, заглотковий абсцес, дифтерія глотки.** - Гострий фарингіт: етіологія, патогенез, клінічна картина та принципи лікування. - Класифікація тонзиліту. Первинні та вторинні ангіни. - Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, класифікація, діагностика та лікування гострих первинних тонзилітів, особливості в дитячому віці. - Етіологія, патогенез, класифікація, клінічні симптоми, діагностика та лікування вторинних тонзилітів. - Диференційна діагностика різних форм гострих тонзилітів. - Етіологія, патогенез, клінічні симптоми ускладнень ангін, профілактика та принципи лікування. - Дифтерія глотки: етіологія, епідеміологія, клінічні форми, критерії діагностики, лікування і профілактика.	2
8.	**Хронічні захворювання глотки. Гіпертрофія піднебінних та глоткового мигдаликів.** - Класифікація хронічного тонзиліту. - Клінічні симптоми, критерії діагностики хронічного тонзиліту. - Принципи консервативного лікування хронічного тонзиліту у дорослих та дітей. - Хірургічне лікування хронічного тонзиліту у дорослих та дітей: показання, основні види оперативних втручань, ускладнення. - Гіпертрофія піднебінних мигдаликів: етіологія, клінічна картина, лікування, показання до операції, особливості в дитячому віці. - Гіпертрофія глоткового мигдалика: етіологія, клінічна картина, лікування, показання до операції, особливості в дитячому віці.	2
9.	**Гострі та хронічні захворювання гортані.** - Гострий ларингіт: етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, лікування. Особливості перебігу в дитячому віці.	2

	- Гортанна ангіна: етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, лікування. - Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та лікування гострого ларинготрахеїту у дітей. - Класифікація хронічних ларингітів. - Клінічна картина, діагностика та лікування різних форм хронічного ларингіту, принципи мікрохірургічних втручань. - Передпухлинні захворювання гортані (дискератози — пахідермія, лейкоплакія): клінічні симптоми, діагностика та лікування.	
10.	**Захворювання зовнішнього та середнього вуха. Гострий гнійний середній отит у дітей та дорослих. Мастоїдит. Антромастоїдотомія.** - Клінічні симптоми, діагностика та методи видалення сірчаного корка, можливі ускладнення. - Клінічні симптоми, діагностика та лікування фурункулу зовнішнього слухового проходу. - Клінічні симптоми, діагностика та лікування зовнішнього отиту. Етіологія, клінічний перебіг та лікування злоякісного зовнішнього отиту. - Етіологія та патогенез гострого гнійного середнього отиту, особливості в дитячому віці. - Стадії перебігу гострого середнього отиту. - Особливості клінічного перебігу гострого середнього отиту у немовлят. - Принципи лікування гострого гнійного отиту. Парацентез. - Клінічні форми мастоїдиту. Отоантрит у немовлят. - Принципи лікування мастоїдиту та отоантриту. Антротомія та антромастоїдотомія, техніка виконання.	2
11.	**Хронічний гнійний середній отит, лабіринтит. Санаційні та слуховідновлювальні операції на вусі. Курація хворих.** - Причини, що призводять до розвитку хронічних гнійних захворювань середнього вуха. - Класифікація хронічного гнійного середнього отиту.	2

	- Диференційна діагностика епітимпаніту і мезотимпаніту. - Холестеатома: механізми утворення, діагностика, ускладнення. - Принципи консервативного лікування хронічних гнійних середніх отитів та особливості в дитячому віці. - Санаційні та слуховідновлювальні операції: показання, принципи виконання, ускладнення.	
12.	**Негнійні захворювання вуха: катар середнього вуха, сенсоневральна приглухуватість, отосклероз, хвороба Мень'єра.** - Гострий катар середнього вуха: клінічна картина, діагностика, лікування. Шунтування барабанної перетинки. - Етіологія, патогенез, клініка сенсоневральної приглухуватості. - Діагностика сенсоневральної приглухуватості, її особливості в різні вікові періоди життя дитини. - Принципи лікування та профілактики сенсоневральної приглухуватості. Слухопротезування. - Отосклероз: причини виникнення, клінічні симптоми, діагностика. - Хірургічне лікування отосклерозу (стапедопластика): показання, принципи виконання. - Хвороба Мен'єра: етіологія, варіанти клінічного перебігу, лікування.	2
13.	**Пухлини та інфекційні гранульоми ЛОР-органів.** - Доброякісні пухлини ЛОР-органів: діагностика, принципи лікування. - Ювенільна ангіофіброма носоглотки: клінічна картина, діагностика, принципи лікування. - Злоякісні пухлини приносових пазух та глотки: клінічна картина, принципи діагностики і лікування. - Злоякісні пухлини гортані: клінічна картина, діагностика та принципи лікування раку гортані. - Принципи ранньої діагностики злоякісних пухлин ВДШ та вуха.	

	- Туберкульоз ЛОР-органів: клінічна картина, критерії діагностики і лікування. - Сифілітичне ураження ЛОР-органів: клічна картина, критерії діагностики і лікування. - Склерома ВДШ: етіологія, епідеміологія, стадії клінічного перебігу, критерії діагностики, принципи лікування.	
Змістовий модуль 3. Невідкладні стани в оториноларингології з особливостями дитячого віку.		
14.	**Стеноз гортані.** - Визначення стенозу, класифікація, етіологічні чинники. - Стадії клінічного перебігу стенозу гортані. - Основні принципи консервативного лікування стенозів гортані. - Показання до подовженої інтубації, трахеостомії та конікотомії. - Види трахеостомій, техніка виконання, особливості в дитячому віці, ускладнення. - Будова трахеоканюлі, догляд за нею і трахеостомою. - Конікотомія, техніка виконання, ускладнення.	2
15.	**Травми носа, носові кровотечі. Сторонні тіла ЛОР-органів у дітей та дорослих.** - Класифікація переломів кісток носа. - Методи обстеження хворих з травмами носа та приносових пазух. - Техніка пальцевої та інструментальної редресації кісток носа. - Класифікація та причини носових кровотеч. - Методика проведення передньої та задньої тампонади носа. - Загальні заходи при наданні допомоги хворому з носовою кровотечею. - Сторонні тіла ВДШ та вуха: принципи діагностики і видалення.	2
16.	**Захист історії хвороби.**	2
17.	**Підсумковий модульний контроль.**	2

	Всього	**34**

Самостійна робота

№ з.п.	Тема	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	15
2.	Підготовка до поточних контрольних заходів	4
3.	Написання навчальної історії хвороби	12
4.	Підготовка до захисту історії хвороби	5
5.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	6
6.	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять (перелік): **Мікози ЛОР-органів** - Етіологічні чинники захворювань. - Сучасні методи діагностики. - Принципи лікування. **Деформації зовнішнього носа. Ринопластика** - Види деформації зовнішнього носа - Показання до ринопластики - Види ринопластики: закрита та відкрита. - Методика проведення втручань. - Можливі ускладнення.	 4 4
Разом		**50**

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання – робочою навчальною програмою не передбачені.

Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до підсумкового модульного контролю.

Модуль 1: Оториноларингологія з особливостями дитячого віку.

Змістовий модуль 1. Пропедевтика оториноларингології з особливостями дитячого віку

1. Основні етапи становлення оториноларингології як самостійної медичної дисципліни в Україні та в ПДМУ. Основні напрямки розвитку та досягнення сучасної оториноларингології.
2. Клінічна анатомія та фізіологія порожнини носа. Будова стінок носової порожнини.
3. Особливості будови слизової оболонки носової порожнини. Мукоциліарний транспорт як складова колонізаційної резистентності порожнини носа.
4. Клінічна анатомія приносових пазух. Вікові особливості та функції приносових пазух. Методи дослідження.
5. Функції носа. Методи дослідження носа.
6. Клінічна анатомія та функції глотки, методи дослідження відділів глотки.
7. Анатомія та фізіологія лімфаденоїдного глоткового кільця. Вікові особливості та методи дослідження.
8. Будова піднебінних мигдаликів та участь в формуванні місцевого та системного імунітету організму людини.
9. Клінічна анатомія та топографія гортані: хрящі, зв’язки та м’язи.
10. Порожнина гортані та її поверхи. Фізіологія гортані. Методи дослідження гортані у дорослих і дітей.
11. Анатомія зовнішнього вуха. Анатомо-фізіологічні особливості зовнішнього слухового проходу у дітей та дорослих. Методи дослідження.
12. Анатомічні структури середнього вуха, їх функціональний зв’язок. Методи дослідження.
13. Анатомія барабаної порожнини, топографія стінок, поверхи барабанної порожнини. Ланцюг слухових кісточок, його складові та функціональне значення.
14. Клінічна анатомія та функції барабанної перетинки. Анатомо-фізіологічні особливості у дітей раннього віку.
15. Клінічна анатомія соскоподібного відростка. Типи пневматизації сосковидного відростка. Вікові особливості.
16. Клінічна анатомія, фізіологія слухової труби. Особливості її будови у дитячому віці. Методи дослідження прохідності слухової труби.
17. Відділи, порожнини та рідини внутрішнього вуха, їх фізіологічне призначення.
18. Будова завитки та спірального органа, їх фізіологічне призначення.
19. Системи звукопроведення та звукосприйняття (повітряна, кісткова провідність).

20. Дослідження слуху мовою та камертонами. Досліди Рінне, Вебера, Швабаха, Желлє, Бінга, Федерічі. Диференційна діагностика уражень звукопровідного та звукосприймального апаратів.
21. Тональна порогова та мовна аудіометрія. Характеристика основних типів аудіометричних кривих.
22. Будова кісткового і перетинчастого лабіринтів. Провідні шляхи вестибулярного аналізатора.
23. Адекватні подразники ампулярного та отолітового апаратів. Групи рефлексів, що виникають при подразненні вестибулярного апарату.
24. Закономірності ністагму (досліди Евальда, «залізні» закони Воячека). Види і характеристика ністагму.

Змістовий модуль 2. Клінічна оториноларингологія з особливостями дитячого віку.

25. Викривлення носової переділки: клінічні симптоми, діаггностика, методи хірургічної корекції.
26. Фурункул носа: етіологічні чинники, клінічні симптоми, діагностика та лікування.
27. Деформації зовнішнього носа. Ринопластика, показання до ринопластики, види ринопластики, методика проведення, ускладнення.
28. Гострий риніт: етіологічні чинники, стадії клінічного перебігу, лікування, можливі ускладнення.
29. Хронічні риніти: класифікація, етіологічні чинники, клінічні прояви, диференційний діагноз, лікування.
30. Вазомоторний риніт: алергійна і нейровегетативна форми, клінічна картина, діагностика та лікування.
31. Гострий синуїт: етіологічні чинники, клінічні симптоми, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування.
32. Основні причини розвитку та особливості перебігу одонтогенного гайморит. Діагностика. Пункція верхньощелепної пазухи, техніка виконання, можливі ускладнення.
33. Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при гострому синуситі. Переваги малоінвазивних оперативних втручань, особливості післяопераційної реабілітації.
34. Класифікація хронічних синуїтів. Клінічні симптоми, методи діагностики та диференційна діагностика. Принципи консервативного лікування.

35. Принципи функціональної ендоскопічної хірургії (FESS) при різних формах хронічних синуситів. Особливості післяопераційної реабілітації.
36. Хронічні поліпозні синуїти: етіологічні чинники, патогенетичні механізми, клінічні ознаки, діагностика, комплексне лікування (сучасні принципи консервативного та оперативного лікування).
37. Риногенні внутрішньочерепні ускладнення: шляхи проникнення інфекції, види ускладнень, принципи діагностики та види оперативних втручань.
38. Риногенні орбітальні ускладнення: шляхи проникнення інфекції, види ускладнень, принципи діагностики та оперативного лікування.
39. Класифікація, етіологія, патогенез, клінічні симптоми та діагностика гострих первинних тонзилітів (ангін).
40. Класифікація, етіологія, патогенез, клінічні симптоми та діагностика гострих вторинних тонзилітів (ангін).
41. Диференційна діагностика різних форм гострих тонзилітів. Принципи терапії та можливі ускладнення ангін.
42. Дифтерія глотки: етіологія, патогенез, клінічна картина, критерії діагностики та диференційної діагностики, лікування та профілактика.
43. Хронічний тонзиліт: класифікація, етіологічні чинники, патогенетичні механізми, місцеві ознаки хронічного тонзиліту. Тонзилогенні та метатонзилярні ускладнення.
44. Консервативне та хірургічне лікування хронічного тонзиліту. Показання та протипоказання до оперативого втручання, органозберігальні операції.
45. Аденоїдні вегетації: етіологія, клініка, консервативне та хірургічне лікування.
46. Гіпертрофія піднебінних мигдаликів: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, діагностика, показання до оперативного втручання.
47. Гострий ларингіт: етіологія, клінічні симптоми, діагностика та основні принципи лікування.
48. Гострий стенозируючий ларинготрахеїт у дітей: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, інтенсивна терапія.
49. Дифтерія гортані: етіологія, патогенез, клінічна картина, критерії діагностики, лікування та профілактика.
50. Хронічні ларингіти: основні форми, етіологія, патогенез, принципи диференційної діагностики.
51. Хронічний гіперпластичний ларингіт: клінічні ознаки, форми,сучасні методи діагностики, консервативне лікування та мікрохірургічне ендоларингеальне втручання.

52. Передракові захворювання гортані (дискератози – пахідермія, лейкоплакія): клінічна картина, сучасні методи діагностики, лікування.
53. Зовнішній отит: форми, етіологія, клінічні ознаки, діагностика та лікування. Злоякісний зовнішній отит: етіологія, особливості клінічного перебігу та лікування.
54. Отомікоз: етіологічні чинники, клінічні симптоми, методи сучасної діагностики та лікування.
55. Гострий гнійний середній отит: етіологічні чинники, шляхи проникнення інфекції в середнє вухо, стадії клінічного перебігу, діагностика та лікування.
56. Особливості перебігу гострого гнійного середнього отиту у дітей раннього віку. Діагностика та лікування. Показання до парацентезу, техніка виконання.
57. Ускладнення гострого гнійного середнього отиту. Гострий мастоїдит, антрит: причини розвитку, клінічні симптоми, діагностика, лікування. Антромастоїдотомія.
58. Атипові форми мастоїдиту: причини розвитку та основні форми.
59. Хронічний гнійний середній отит: класифікація, клінічні форми, диференційна діагностика епітимпаніту і мезотимпаніту, основні напрямки лікування.
60. Хронічний гнійний епітимпаніт. Холестеатома, механізми її утворення. Клінічні симптоми та отоскопічні ознаки, методи дослідження та лікування.
61. Хірургічне лікування хронічного гнійного епітимпаніту на сучасному етапі розвитку отіатрії. Показання до санаційних та слуховідновлювальних операцій, етапи та основні принципи виконання, ускладнення.
62. Лабіринтит: класифікація, етіологія, патогенез, клінічні форми, диференційна діагностика та лікування.
63. Гостра і хронічна сенсоневральна приглухуватість: етіологічні чинники, клінічні прояви, діагностика, сучасне лікування і профілактика.
64. Отосклероз: патогенетичні механізми, клінічні прояви, діагностика, показання до слуховідновлювальної операції – стапедопластики, техніка виконання.
65. Хвороба Мен’єра: етіологія, патогенез, клінічні симптоми, діагностика та методи лікування.
66. Класифікація пухлин ЛОР-органів. Принципи діагностики та лікування доброякісних пухлин ЛОР-органів.
67. Злоякісні пухлини мигдаликів: клінічна симптоматика, принципи

діагностики та лікування.

68. Злоякісні пухлини гортані: локалізація, клінічні симптоми, сучасні методи діагностики та лікування.
69. Принципи ранньої діагностики злоякісних пухлин ВДШ та вуха. Методи лікування злоякісних пухлин ВДШ та вуха: хірургічний, променевий та хіміотерапевтичний. Їх значення та терапевтичні можливості.
70. Склерома верхніх дихальних шляхів: етіологія, епідеміологія, стадії клінічного перебігу, критерії діагностики, диференційна діагностика та принципи лікування.
71. Туберкульоз верхніх дихальних шляхів: клінічні прояви, критерії діагностики, диференційна діагностика та основні принципи лікування.
72. Сифіліс верхніх дихальних шляхів: клінічні прояви, особливості діагностики, диференційна діагностика, принципи лікування.
73. Мікози ЛОР-органів: етіологічні чинники, патогенез, сучасні методи діагностики та лікування.

Змістовий модуль 3. Невідкладні стани в оториноларингології з особливостями дитячого віку

74. Стеноз гортані: визначення, класифікація, причини розвитку стенозів гортані, основні симптоми.
75. Стадії стенозу гортані, їх клінічна характеристика, принципи лікування.
76. Конікотомія та крикоконікотомія: визначення понять, показання, техніка виконання.
77. Трахеостомія: показання, її варіанти, техніка виконання, ускладнення. Будова трахеостомічної трубки, догляд за нею та трахеостомою.
78. Перелом кісток носа, класифікація, клінічні ознаки, критерії діагностики, лікувальна тактика.
79. Поєднані травми носа, приносових пазух та обличчя. Методи первинної хірургічної обробки ран, профілактика правцю.
80. Носові кровотечі: класифікація, причини, місцеві засоби зупики кровотечі, принципи загального лікування.
81. Сторонні тіла гортані, трахеї, бронхів та стравоходу: клінічні симптоми, діагностика, методи видалення.

Перелік практичних навичок для підсумкового модульного контролю

1. Уміти користуватися лобним рефлектором та налобним освітлювачем.
2. Провести передню риноскопію і оцінити результати.

3. Провести задню риноскопію і оцінити результати.
4. Провести орофарингоскопію і оцінити результати.
5. Провести непряму ларингоскопію і оцінити результати.
6. Провести пальпацію гортані та регіонарних лімфатичних вузлів, оцінити результати.
7. Провести отоскопію і оцінити результати.
8. Провести дослідження слуху шепітною та розмовною мовами і оцінити результати.
9. Провести камертональні проби (Вебера, Швабаха, Рінне, Федерічі та Желлє) і оцінити результати.
10. Провести продування слухових труб за методом Політцера;
11. Оцінити основні типи тимпанограм.
12. Провести аналіз основних типів аудіограм.
13. Провести дослідження вестибулярного аналізатора та оцінити результати.
14. Виконувати діагностично-лікувальні маніпуляції:
    а) туалет зовнішнього слухового проходу та введення турунди з лікарськими речовинами;
    б) пневмомасаж барабанної перетинки;
    в) забір матеріалу із порожнини носа, глотки та вуха для бактеріоскопічного та бактеріологічного дослідження;
    г) змащування та зрошування слизової оболонки порожнини носа і глотки;
    д) промивання лакун мигдаликів;
    е) введення в носові ходи марлевих турунд з лікарськими засобами з метою анемізації та/або анестезії слизової оболонки порожнини носа;
    є) ендоларингеальне введення лікарських розчинів;
    ж) проведення первинної хірургічної обробки ран ЛОР – органів;
    з) туалет трахеостоми та догляд за трахеостомічною канюлею;
    и) видаляти сторонні тіла із порожнини носа, глотки, гортані та вуха.
15. Оцінити дані основних лабораторних досліджень (крові, сечі), спинномозкової рідини.
16. Оцінити результати бактеріоскопічного, бактеріологічного та цитологічного досліджень.
17. Оцінити дані рентгенологічного дослідження, КТ, МРТ хворого із патологією ЛОР – органів.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – підсумковий модульний контроль.

Методи навчання:

- Вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- Наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- Практичні (виконання графічних робіт, практики);
- Тематичні дискусії;
- Імітаційні ігри;
- Кейс-метод;
- Презентації, проблемний виклад матеріалу.

Форми та методи оцінювання:

Основними методами контролю знань здобувачів вищої освіти є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Вхідний контроль на початку вивчення дисципліни проводиться у вигляді вирішення тестових завдань для оцінювання початкового рівня знань здобувачів освіти.

Поточний котроль здійснюється у ході вивчення певної теми для визначення якості засвоєння певного обсягу навчального матеріалу, рівня сформованності окремої навички або вміння шляхом усного опитування, вирішення ситуаційних завдань, письмового контролю знань і умінь за допомогою письмових робіт (письмові відповіді на питання, вирішення ситуаційних завдань з обгрунтуванням) тестового котролю з використанням набору стандартизованих завдань (тести відкритої та закритої форми), програмованого контролю з використанням комп'ютерних програм для тестування, практичної перевірки, самокотролю.

Підсумковий контроль знань і умінь, набутих здобувачем освіти, проводиться по завершенню вивчення програмного матеріалу з дисципліни шляхом усної відповіді на питання екзаменаційного білету ПМК.

Система поточного та підсумкового контролю

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти включають вхідний, поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти.

Вхідний контроль проводиться на початку вивчення нової навчальної дисципліни з метою діагностики вхідного рівня знань здобувачів вищої освіти

та визначення можливості сприйняття, а також їх готовності до засвоєння даної навчальної дисципліни. За результатами вхідного контролю відбувається організація індивідуальної роботи зі здобувачами вищої освіти.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками під час практичних занять. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачем вищої освіти у процесі навчання і формування навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками систематично під час практичних занять у формі усного опитування, виконання ситуаційних завдань, оцінки виконання практичних завдань, письмового контролю, письмового або програмного комп'ютерного тестування. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного здобувача освіти на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих, узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти (Табл.1).

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти, як при підготовці до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома здобувачів вищої освіти на початку вивчення відповідної дисципліни. З початком викладання дисципліни науково - педагогічний працівник доводить до відома здобувачів вищої освіти вимоги до поточного контролю знань.

Оцінка виставляється науково-педагогічним працівником у «Журнал обліку відвідування та успішності студентів» та синхронно в «Електронний журнал ПДМУ» (далі ЕЖ) наприкінці заняття або після перевірки індивідуальних контрольних завдань (письмових робіт, розв'язування типових або ситуаційних задач і тестових завдань), але не пізніше 2 календарних днів після проведення заняття (у відповідності до «Положення про електронний журнал успішності»).

Таблиця 1

Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	A	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у

		нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	B	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	C	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Після отримання оцінок за всі теми модуля розраховується середня оцінка, яка потім за допомогою спеціальної шкали конвертується в рейтингові бали за поточну успішність з модуля (таблиця 3). Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність при вивченні модулю дорівнює 120 балам (середня оцінка 5,0). Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент є 72 бали (середня оцінка 3,0).

Підсумковий контроль засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного і практичного матеріалу з навчальної дисципліни проводиться у формі підсумкового модульного контролю (ПМК). ПМК здійснюється по завершенню вивчення програмного матеріалу з дисципліни на останньому занятті модуля.

До ПМК допускають здобувачів вищої освіти, які набрали необхідну мінімальну кількість балів впродовж поточного контролю (середній бал успішності 3,0 і вище), не мають невідпрацьованих пропусків лекційних та практичних занять, засвоїли теми винесені для самостійної роботи в межах модуля та виконали всі вимоги з кожної навчальної дисципліни, які передбачені робочою навчальною програмою з дисципліни (позитивні оцінки зі змістовних модулів та із захисту історії хвороби, отримали допуск до складання ПМК).

Питання (ситуаційні задачі), які винесені на ПМК, охоплюють найбільш значущі розділи робочої навчальної програми, які в достатній мірі висвітлені в літературних джерелах, рекомендованих як основні (базові) при вивченні оториноларингології з особливостями дитячого віку. Обов'язково до переліку питань, винесених на ПМК, включені питання з тем, які визначені для самостійне вивчення в межах модуля.

З питань формуються екзаменаційні білети на ПМК, які затверджуються на засіданні кафедри. Білет з дисципліни містить 2 конкретних базових теоретичних (практично-орієнтованих) питання та 1 ситуаційну задачу. Кожне питання білету оцінюється в межах 0- 30 балів, ситуаційна задача – 0-20 балів (Табл.2). За підсумком складання ПМК здобувачу освіти виставляється сумарна оцінка від 0 до 80 балів, конвертація балів у традиційну оцінку не проводиться (Табл.3).

Таблиця 2

Структура ПМК

Усна відповідь на питання контролю практичної та теоретичної підготовки за модулем (2 питання)	0-60 балів
Усне обґрунтування відповіді на ситуаційну задачу	0-20 балів

Максимальна кількість балів ПМК складає 80 балів. Мінімальна кількість балів ПМК, при якій контроль вважається складеним складає 50 балів (Табл.3). Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів (з них до 120 балів за поточну успішність). За умов порушення здобувачем вищої освіти правил

академічної доброчесності результати оцінювання, отримані під час складання ПМК здобувачу освіти за відповідь виставляється оцінка «незадовільно». Здобувачі вищої освіти, які під час вивчення модуля, з якого проводиться підсумковий контроль, мали середній бал поточної успішності від 4,50 до 5,0 звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку підсумкову оцінку відповідно до уніфікованої таблиці відповідності балів за поточну успішність балам за ПМК, екзамен і традиційній чотирибальній оцінці (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf), при цьому присутність здобувача освіти на ПМК є обов'язковою. У разі незгоди з оцінкою, зазначена категорія здобувачів вищої освіти складає ПМК за загальними правилами.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється на підставі суми балів за поточну успішність здобувача вищої освіти та балів, отриманих за ПМК, яка конвертується у ЄКТС та традиційну 4-бальну систему відповідно до уніфікованої таблиці відповідності балів за поточну успішність балам за ПМК, екзамен і традиційній чотирибальній оцінці (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf). Отримані бали за модуль науково-педагогічний працівник виставляє у «Відомість підсумкового модульного контролю» та індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти.

Інформація про здобувачів освіти, яким не зарахований ПМК, з точним зазначенням причини не зарахування також вноситься до «Відомості підсумкового модульного контролю» та індивідуальні навчальні плани студентів. Причини не зарахування можуть бути наступні:

а) здобувач вищої освіти має невідпрацьовані пропуски занять і (або) лекцій, виробничої практики. Позначка «н/в» (не виконав) у колонці «бали за ПМК»;

б) здобувач вищої освіти відвідав усі заняття (практичні, семінарські, лекційні), але не набрав мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допускається до ПМК. Позначка «н/д» (не допущений) у колонці «бали за ПМК»; в) здобувач вищої освіти відвідав усі заняття, та набрав кількість балів за поточну навчальну діяльність і був допущений до складання ПМК, але не з’явився на ПМК. Позначка «н/з» (не з'явився) у колонці «бали за ПМК».

Здобувач вищої освіти має право на складання та два перескладання ПМК.

Регламент перескладання ПМК

Дозвіл на перескладання ПМК видається деканом факультету, директором інституту (або його заступником) у вигляді «Персональної відомості перескладання підсумкового контролю» який здобувач освіти отримує в деканаті під особистий підпис за пред'явленням індивідуального навчального плану та (за необхідністю) інформації з кафедри про ліквідацію заборгованості (відсутність «нб», середній бал успішності 3,0 і більше). При організованому перескладанні ПМК групою здобувачів вищої освіти використовується загальна відомість. Персональна відомість перескладання підсумкового модульного контролю (загальна відомість) заповнюється завідувачем кафедри або уповноваженою ним особою у двох примірниках, один з яких залишається на кафедрі, другий у день заповнення повертається в деканат завідувачем навчальної частини кафедри (відповідальним викладачем). Здобувач вищої освіти має право на перескладання ПМК, до закінчення вивчення відповідної дисципліни. Нескладений ПМК з однієї дисципліни не є підставою для недопуску здобувача вищої освіти до складання підсумкового семестрового контролю з іншої дисципліни.

Методичне забезпечення:

1. Рекомендована література.
2. Мультимедійні презентації лекцій.
3. Мультимедійні презентації для самостійного опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.
4. Силабус.
5. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти (тести різних рівнів складності, ситуаційні задачі, комп'ютерні контролювальні програми).
6. Календарно-тематичні плани лекцій, тематичні плани практичних занять.

Рекомендована література

Базова (наявна в бібліотеці ПДМУ):

1. Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Дєєва. - 2020, 472 с.
2. Невідкладна допомога в оториноларингології / О.М. Науменко, В.М. Васильєв, Ю.В., С.Б. Безшапочний – 2017. - 144 с.
3. Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Дєєва. — К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 496 с.

Допоміжна:

1. Лайко А. А., Заболотна Д. Д., Синяченко В. В., Гавриленко Ю. В. Обсяг і методики обстеження обєктивного статусу дітей з ЛОР-патологією. Навч.-метод. посібник. – К.: Логос, 2018. – 170 с.
2. Косаковський А. Л., Лайко А. А., Косаківська І. А., Синяченко В. В., Бредун О. Ю.,Гавриленко Ю. В., Сапунков О. Д., Мощич О. П. Дитяча оториноларингологія. Збірник тестових завдань: навчальний посібник. -К.: НМАПО імені П. Л. Шупика, 2019. -272 с.
3. Лайко А. А., Гавриленко Ю. В., Борисенко О.М., Березнюк В.В. Роль патології слухової труби у розвитку захворювань середнього вуха / А. А. Лайко, Ю. В. Гавриленко, О. М. Борисенко, В. В. Березнюк // Вінниця «Твори», 2020— 169 с.
4. Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. Пропедевтика ендомікроринохірургії / Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. – К., ТОВ «Вістка», 2018. - 106 с.

Інформаційні ресурси:

1. Електронний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського; http://www.nbuv.gov.ua/
2. Національна наукова медична бібліотека України https://library.gov.ua/
3. Центр тестування https://www.testcentr.org.ua/uk/
4. МОЗ України https://moz.gov.ua/
5. Центр громадського здоров'я МОЗ України https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan
6. Освітній портал НМУ імені О.О. Богомольця http://nmuofficial.com
7. National Library of Medicine https://www.nlm.nih.gov/
8. National Center for Biotechnology Information https://www.ncbi.nlm.nih.gov
9. Електронна база даних медичних і біологічних публікацій Національної медичної бібліотеки США https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov
10. http://www.lorlife.kiev.ua/archive.shtml
11. http://www.ents.com.ua/cong/10.pdf
12. http://medbib.in.ua/zagalna-harakteristika-istoriya-predmeta.html

Розробники: Михайло БЕЗЕГА, к.мед.н., зав. кафедри
Світлана ЗАЧЕПИЛО, к.мед.н., доцент кафедри